

Postępowanie ugodowe a *leniency* w prawie konkurencji

Wprowadzenie

Procedura ugodowa (*settlement*) przewidziana w rozporządzeniu Komisji Europejskiej nr 622/2008¹, obok *leniency*², stanowi stosunkowo nowe narzędzie prawa kartelowego. Obie instytucje prawne mają na celu wykrywanie i sankcjonowanie niedozwolonych porozumień ograniczających konkurencję. Są one stosowane nie tylko w europejskim prawie konkurencji ale też w wielu państwach członkowskich UE (np. w Belgii, Czechach, Danii, Estonii, Francji, Niemczech, Łotwie, Malcie, Holandii, Rumunii, Słowacji, Szwecji, Wlk. Brytanii). W Polsce obecnie istnieje możliwość skorzystania wyłącznie z instytucji *leniency* (art. 109 UOKiK)³. Jednakże trwają prace legislacyjne zmierzające do poszerzenia instrumentów walki z kartelami o postępowanie ugodowe⁴. W literaturze toczą się też dyskusje dotyczące ostatecznego modelu postępowania ugodowego⁵. Dlatego warto zastanowić się, na ile wzbogacenie narzędzi organów ochrony konkurencji może przyczynić się do wzrostu skuteczności walki z kartelami i na ile nowe rozwiązania są atrakcyjne dla przedsiębiorców. Warto także sprawdzić czy narzędzia te rzeczywiście uzupełniają się czy może są konkurencyjne względem siebie. W niniejszym artykule skoncentrowano się na istocie obu tych instytucji prawa konkurencji oraz podjęto próbę odpowiedzi na pytanie czy postępowanie ugodowe stanowi konkurencyjne czy komplementarne narzędzie w stosunku do *leniency*.

¹ Rozporządzenie Komisji WE Nr 622/2008 z 30.6.2008 r. zmieniające rozporządzenie WE Nr 773/2004 w odniesieniu do prowadzenia postępowań ugodowych w sprawach kartelowych, Dz.Urz. UE C Nr 171 z 2008 r., s. 3 oraz obwieszczenie Komisji w sprawie prowadzenia postępowań ugodowych w związku z przyjęciem decyzji na podstawie art. 7 i 23 rozporządzenia Rady (WE) Nr 1/2003 w sprawach kartelowych, Dz.Urz. UE C Nr 167 z 2008 r., s. 1 (dalej obwieszczenie w sprawie postępowań ugodowych).

² Instytucja łagodzenia kar dla przedsiębiorców, którzy poinformują organ antymonopolowy o istnieniu porozumienia ograniczającego konkurencję. Zasady *leniency* w UE zostały zawarte w obwieszczeniu Komisji w sprawie zwalniania z grzywnien i zmniejszania grzywnien w sprawach kartelowych, Dz.Urz. UE C Nr 298 z 2006 r., s. 17 (dalej jako: obwieszczenie w sprawie *leniency*).

³ Ustawa z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.; dalej jako: UOKiK.

⁴ Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest dostępny na stronie: <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/85314/85323/85324/dokument59329.pdf?lastUpdateDay=28.12.12&lastUpdateHour=9%3A34&userLogged=false&date=pi%C4%85tek%2C+28+grudzie%C5%84+2012> (art. 88a).

⁵ A. Piszcz, Kilka uwag do projektu założeń ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny 2012, Nr 3, s. 6–8; E. Krajewska, Settlement w świetle doświadczeń europejskich – w poszukiwaniu najlepszych rozwiązań, Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny 2012, Nr 4, s. 71 i n.

Zarys programu *leniency*

Leniency stanowi prawną instytucję wykorzystywaną w postępowaniach kartelowych umożliwiającą łagodniejsze traktowanie członków kartelu, którzy podejmą efektywną współpracę z organem ochrony konkurencji. Została ona wdrożona w Unii Europejskiej w 1996 r.⁶ i dotychczas była dwukrotnie nowelizowana: w 2002 r.⁷ i w 2006 r.⁸. Zmiany te pozwoliły na zwiększenie jej skuteczności. W efekcie wśród przedsiębiorców nastąpił wzrost zainteresowania nią i tym samym wzrost liczby postępowań przed organami ochrony konkurencji. Skuteczność *leniency* jest widoczna szczególnie na poziomie unijnym, gdzie do Komisji Europejskiej rocznie wpływa kilkanaście wniosków. W Polsce jest to kilka przypadków rocznie⁹.

Leniency ma zastosowanie do tajnych karteli, które stanowią sprzeczne z prawem konkurencji zachowania i są najtrudniejsze do wykrycia. W szczególności dotyczy to porozumień i/lub uzgodnionych praktyk między dwoma lub więcej konkurentami mających na celu ograniczenie konkurencji poprzez podniesienie cen, ustalanie wielkości produkcji i podział rynku włączywszy z umowy przetargowe. Głównym celem *leniency* jest destabilizacja karteli. Instytucja ta ma motywować przedsiębiorców uczestniczących w kartelach (które są zakazane) do ich ujawnienia. Czynnikiem skłaniającym do łamania karteli jest zwolnienie z kary lub obniżenie jej wysokości. Chodzi tu o karę, która zostałaby nałożona na przedsiębiorcę (uczestnika kartelu), przez organy ochrony konkurencji, które wykryłyby kartel bez pomocy przedsiębiorcy. Jednakże zwolnienie z kary lub jej obniżenie jest uwarunkowane spełnieniem przez przedsiębiorcę pewnych wymogów, do których należy:

- zaprzestanie naruszenia – wnioskodawca musi zaprzestać uczestnictwa w domniemanym kartelu,
- nie odgrywanie wiodącej roli w kartelu – wnioskodawca nie może być inicjatorem porozumienia ani nie może odgrywać w nim wiodącej roli,
- obowiązek współpracy – wnioskodawca musi stale współpracować z właściwym organem od czasu złożenia wniosku do zakończenia postępowania, ale też szczegółowo określa sposób takiej współpracy. Te obowiązki odnoszą się także do etapu przed złożeniem wniosku – wnioskodawca nie może zniszczyć materiału dowodowego ani ujawnić bezpośrednio lub pośrednio, że rozważa skorzystanie z programu,
- jakość przedstawionego materiału dowodowego – przedsiębiorca musi przedstawić niepodważalne dowody na istnienie porozumienia, jakich nie posiada organ antymonopolowy.

Przedsiębiorca, który zmusi jakiegokolwiek innego przedsiębiorcę do uczestniczenia w naruszeniu lub do pozostania w kartelu, nie kwalifikuje się do zwolnienia, choć może skorzystać z redukcji kary. Obwieszczenie z 2006 r. przyczyniło się do wdrożenia systemu

⁶ Commission Notice on the non-imposition reduction of fines in cartel cases, Dz.Urz. UE C Nr 207 z 1996 r., s. 4.

⁷ Obwieszczenie Komisji w sprawie zwalniania z grzywien w przypadkach karteli, Dz.Urz. UE C Nr 45 z 2002 r., s. 03.

⁸ Obwieszczenie Komisji w sprawie zwalniania z grzywien, *op. cit.*

⁹ Zob. M. Król-Bogomilska, Program łagodzenia kar (*leniency*) w polskim prawie antymonopolowym – po pięciu latach obowiązywania ustawy, Europejski Przegląd Sądowy 2012, Nr 4, s. 5–6.

Więcej informacji na stronie wydawcy

<http://www.ksiegarnia.beck.pl/czasopisma-adr-arbitraz-i-mediacja-kwartalnik>